

Тимошенко Н.Є.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У РЕСУРСНИХ ЦЕНТРАХ

На початку ХХІ століття соціальна робота в Україні перебуває на якісно новому рівні розвитку: розробляються інноваційні технології; упроваджуються новітні форми та методи її різних напрямів; створюються нові соціальні інституції підтримки осіб та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Соціальні працівники задіяні у різноманітних видах діяльності: соціальній підтримці, правовому захисті, корекції, реабілітації, профілактиці тощо.

Останніми роками в Україні захищено низку дисертацій з проблем соціальної роботи та підготовки соціальних працівників, зокрема: професійної підготовки майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти (О. Карпенко); професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до менеджменту в соціальній роботі (Є. Дедов); формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету (Д. Годлевська); підготовки соціальних працівників до роботи з дітьми та молоддю у вищих навчальних закладах Швеції (А. Кулікова); підготовки соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади (О. Ольхович); професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у коледжах Канади (Н. Видишко); змісту і форм професійної підготовки соціальних працівників у системі неперервної освіти США (Н. Собчак) тощо.

Розроблено фундаментальні науково-теоретичні та методичні засади фахової підготовки соціальних працівників (В. Бочарова, Р. Вайнола, О. Карпенко, Н. Клименко, В. Курбатов, Л. Міщик, В. Поліщук, Н. Шмельова).

Проблема професійного самовдосконалення фахівців розглядалася у дослідженнях вітчизняних та російських учених: О. Діденко, К. Завалко, А. Кошолуп, О. Прокопова, Є. Скворцової, І. Склярєнко, С. Слободіної, І. Уличного, Н. Харчиної, Т. Шестакової, А. Шлома.

Розробці питань технологічного підходу в соціальній роботі, соціальній педагогіці та педагогічній діяльності присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Т. Алексеєнко, Р. Вайноли, Т. Веретенко, М. Галагузової, Н. Заверико, Н. Зимівець, А. Капської, Л. Мардахаєва, В. Поліщук, Ю. Сурміна, С. Харченко, М. Шакурова, П. Шептенко та ін.

Метою статті є особливості впровадження технології професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах.

У контексті даної тематики нам близькі думки Є. Холостової, яка визначає технології як способи створення умов для позитивного саморозвитку, соціальної адаптації та соціального захисту клієнта шляхом виховного впливу на його особистість і поведінку, та В. Нікітіна, який зазначає, що це особливий вид діяльності, в основі якої лежить співробітництво з індивідом чи соціальною групою у визначених умовах [1]. Також ми спираємося на твердження Н. Заверико, що технології притаманні універсальність (можливість застосування на різних за специфікою об'єктах, для розв'язання подібних або таких, що часто виникають, завдань); конструктивність (націленість на вирішення конкретних проблем перевіреними або обґрунтованими способами); результативність (орієнтація на кінцевий результат, що перевіряється); оперативність (можливість реалізувати технологію в оптимальний термін); відносна простота (наявність проміжних етапів й операцій, доступність для фахівця певної кваліфікації); надійність (наявність деякого запасу міцності, механізму, що дублюється); гнучкість (здатність до адаптації в умовах, що змінюються) [1, с. 152].

Під технологією професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах ми розуміємо як сукупність та послідовність реалізації форм, методів, прийомів професійного самовдосконалення, які спрямовані на професійний та особистий розвиток фахівця.

Мета технології – організаційно-методичне забезпечення процесу професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах.

Характерною ознакою цієї технології є її поетапність з обов'язковими компонентами: *мета* (опис того позитивного кінцевого результату, який очікується отримати після реалізації технології, бажаний стан об'єкта, на досягнення якого спрямовується діяльність); *завдання* (дії, які належить здійснити для досягнення мети, конкретні й вимірювані можливі зміни ситуації, яка описувалася під час постановки проблеми. Конкретність і досяжність результату реалізації – головні вимоги до формулювання завдань); *алгоритм* як система послідовних дій (саме алгоритм є найбільш характерною ознакою технології. Процедури є окремими складовими елементами діяльності, завершені й відносно незалежні один від одного (етап, операція, вид діяльності тощо). Процедури, поетапність їх виконання визначаються завданнями технології і спрямовані на їх досягнення. Кожен етап передбачає використання декількох методів. Метод – спосіб здійснення діяльності, спрямованої на досягнення конкретних завдань у своєму етапі, він може також бути окремою технологією); *отриманий результат* (після дотримання алгоритму реалізації технології) [3].

Технологія професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах складається з трьох етапів (підготовчий, основний, підсумковий) та передбачає впровадження сукупності форм (круглий стіл, консультація, майстер-клас, просвітницький тренінг) та методів (анкетування, супервізію, інтервізію, співбесіду). Алгоритм технології представлено на рисунку 1.

Анкета “Оцінка потреб соціальних працівників” передбачає дослідження стану задоволеності соціальними працівниками знаннями, уміннями та навичками, необхідними для роботи з певною категорією клієнтів. Метод співбесіди дозволяє фахівцю ресурсного центру спільно із соціальним працівником розробити індивідуальну програму професійного самовдосконалення.

Участь у круглому столі “Можливості професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсному центрі” забезпечує оцінку інформаційно-методичних потреб соціальних працівників на основі детального аналізу нагальних соціальних потреб регіону чи територіальної громади.

Анкетування, співбесіда та круглий стіл становлять підготовчий етап технології, що передбачає підготовку соціальних працівників до основного етапу – проходження чотирьох просвітницьких тренінгів (двох загальної тематики та двох спеціалізованої) і майстер-класу.

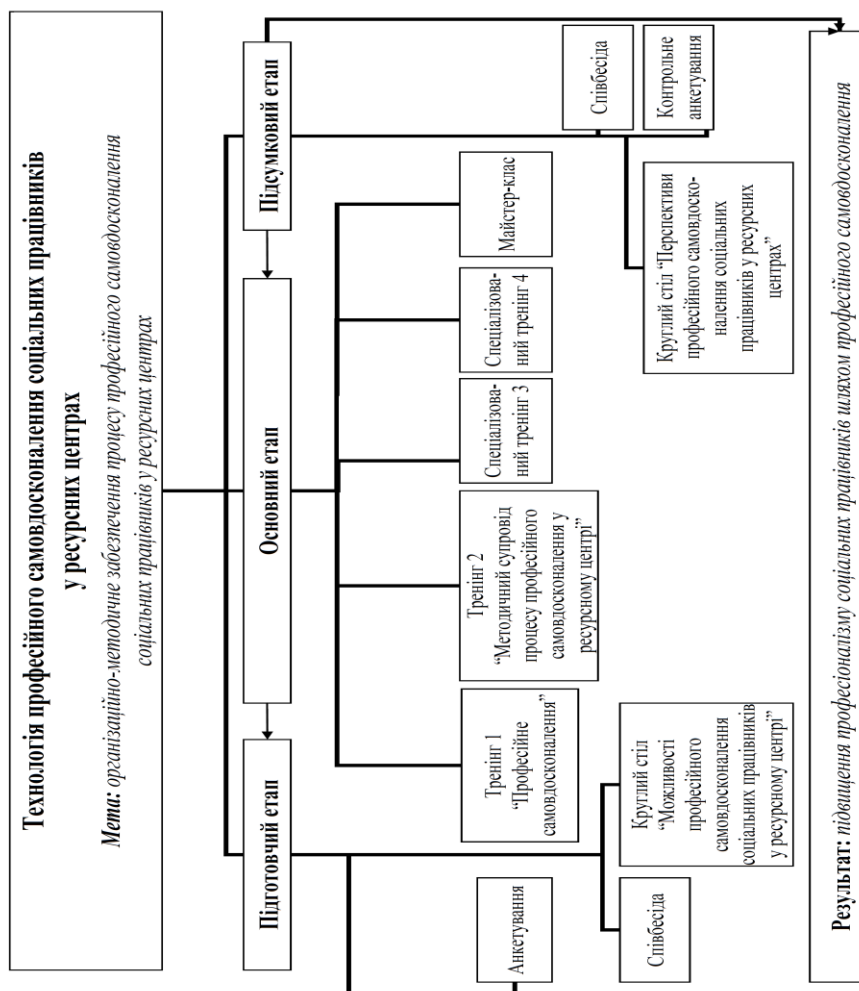

Рис. 1 Технологія професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах

Зазначені заходи дають змогу опанувати основи професійного самовдосконалення; визначити й обрати найбільш прийнятні шляхи професійного самовдосконалення; ознайомитися з можливостями використання послуг ресурсного центру у виконанні індивідуальних планів професійного вирішення нагальних соціальних проблем територіальної громади.

Мета тренінгу “Професійне самовдосконалення” – поінформувати соціальних працівників щодо понять, сутності, складових та особливостей професійного самовдосконалення, сформувати навички та визначити шляхи професійного самовдосконалення.

Метою тренінгу “Методичний супровід процесу професійного самовдосконалення у ресурсному центрі” є надання інформації щодо технології реалізації послуг відповідно до потреб соціальних працівників.

Тематика двох спеціалізованих тренінгів визначається під час проведення круглого столу “Можливості професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсному центрі” та обумовлена специфікою обраної для вирішення соціальної проблеми.

Форма майстер-клас використовується з метою підсилення мотивації соціальних працівників до професійних змін, ознайомлення з інноваційним досвідом у соціальній сфері, поширення його найбільш успішних практик. Тематика майстер-класу визначається під час проведення двох спеціалізованих тренінгів. Зазвичай, він проводиться на базі соціальної агенції, в якій працює фахівець-експерт. В основу алгоритму майстер-класу покладено діяльнісний принцип, який передбачає не лише теоретичну частину щодо розв’язання певної проблеми, але й набуття конкретних вмінь та навичок соціальними працівниками під патронатом фахівця-експерта [2].

На підсумковому етапі технології здійснюється оцінка результатів її впровадження шляхом проведення круглого столу, анкетування, співбесіди, визначення досягнень учасників. Формами презентації є: захист графічного проекту, фото-звіт, інсценування.

Заключне анкетування та співбесіда слугують підґрунтям для розроблення нових індивідуальних планів професійного самовдосконалення соціальних працівників. Завершенням формувального етапу експерименту стають супервізія та моніторинг діяльності фахівців ресурсних центрів щодо впровадження технології професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах.

Список використаної літератури

1. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підручник [для студ. вищ. навч. закладів] / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с. **2. Троценко Н. Є.** Професійне самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 “Соціальна педагогіка” / Н. Є. Троценко. – К., 2012.

– 20 с. **3. Троценко Н. Є.** Професійне самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Троценко Наталія Євгенівна. – К., 2012. – 243 с.

Тимошенко Н. Є. Технологія професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах

У статті розглядається поняття “технологія професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах”. Обґрунтовуються особливості впровадження технології професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах. Визначаються ознаки технології та її поетапність з обов’язковими компонентами.

Ключові слова: технологія, технологія професійного самовдосконалення соціальних працівників у ресурсних центрах, форми, методи.

Тимошенко Н. Е. Технология профессионального самосовершенствования социальных работников у ресурсных центрах

В статье рассматривается понятие “технология профессионального самосовершенствования социальных работников в ресурсных центрах”. Обосновываются особенности внедрения технологии профессионального самосовершенствования социальных работников в ресурсных центрах. Определяются признаки технологии и ее поэтапность с обязательными компонентами.

Ключевые слова: технология, технология профессионального самосовершенствования социальных работников в ресурсных центрах, формы, методы.

Tymoshenko N E Technology professional self-social workers in resource centers

The article discusses the concept of “technology professional self of social workers in the resource center”. Particularly justified the introduction of technology professional self-social workers in the resource centers. Defining features of the technology and its phasing with the required components.

Keywords: technology, technology professional self-social workers in resource centers, forms, methods.

Відомості про автора:

1. Тимошенко Наталія Євгенівна
2. викладач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти Інститут психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.
3. адреса навчального закладу: м. Київ, пр. П. Тичини, 17
4. домашня адреса: 02068, м. Київ, вул. Драгоманова 1к, кв.225
5. тел. 066-740-36-82